

سید جمال ساداتیان تهیه کننده سینما در گفت و گو با «ایران» تأکید کرد

بازگشت اعتماد به سینمای اجتماعی

نیلوفر ساسانی | سید جمال ساداتیان، تهیه کننده با سابقه سینمای ایران، نامی آشنا در تولید آثار شاخص اجتماعی است. او پشت فیلم های «برف روی کاج ها»، «چهارشنبه سوری»، «دایره زنگی»، «به رنگ ارغوان» و «متری شیش و نیم» ایستاده، تهیه کننده ای که تجربه هایش نشان می دهد فضای جامعه را می شناسد و قدرت و جسارت ورود به حوزه های دشوار را دارد. او علاوه بر حضور پررنگ در عرصه تولید، تجربه های سیاسی و مدیریتی نیز داشته و شناخت روشنی از نسبت سینما با جریان های سیاسی دارد. همزمان با اکران تازه ترین فیلمش «زن و بچه» و تغییر رویکردهای دولت چهاردهم در حوزه فرهنگ، با او درباره فضای جدید سینما، چالش های اقتصادی و چشم انداز سینمای اجتماعی گفت و گو کردیم.

○ آقای ساداتیان، در یک سال اخیر فضایی برای گفت و گو میان دولت و اهالی فرهنگ و هنر شکل گرفته است؛ از جمله دیدار رو در روی آقای پزشکیان با نمایندگان اصناف مختلف سینما و برگزار کنندگان جشنواره ها، تا ملاقات صمیمانه با بزرگان فرهنگ و هنر مثل علی نصیریان و استاد محمد علی موحد. هر چند تحقق انتظارات در عرصه فرهنگ زمان می برد اما شما که در دوره های مختلف فشارها را تجربه کرده اید، تغییرات ایجاد شده با دولت چهاردهم را در همین مدت کوتاه یک ساله چگونه ارزیابی می کنید؟

همان طور که اشاره کردید، آقای پزشکیان زمانی که کاندیدا بودند تمایل خود را برای ملاقات با اهالی هنر نشان دادند. خانه سینما هم پرسش ها و مطالبات سینماگران را مطرح کرد و ایشان پاسخ دادند. طبیعی است وقتی مطالبات روی کاغذ می آید، بسیار ایده آل جلوه می کند. معمولاً هر نامزد ریاست جمهوری چند نفر از سینماگران مطلع را به عنوان مشاور در کنار خود دارد تا این مطالبات را منتقل کنند. پاسخ آقای پزشکیان هم در همان چهارچوب بود. در پاسخ های ایشان به خوبی شرایط لازم برای تحقق این مطالبات ترسیم شده بود، اما در عمل هر دولتی پس از روی کار آمدن با شرایط ناخواسته ای مواجه می شود که باعث عدول از بخشی از وعده ها می شود. این نشان می دهد حتی بهترین نیت ها هم در عمل با موانع روبه رو می شوند و تحقق آنها نیازمند زمان است.

○ **با توجه به تجربه شما در سینمای اجتماعی و دغدغه همیشگی بازتاب مسائل واقعی جامعه، فکر می کنید این تغییرات در دولت جدید تا چه اندازه پایدار خواهد بود؟**

ما دو جریان اصلی در کشور داریم؛ جریان اصلاح طلب و جریان اصولگرای سنتی. اینها همیشه در تقابل بوده اند. در برخی دولت ها محدودیت های زیادی بر سینما اعمال شد، اما حتی در دوره اصلاحات هم جریان های مقابل در سایه حضور داشتند و با قدرتی که همواره در ساختار اجرایی کشور داشتند، موانع بسیاری ایجاد کردند. دولت جدید، بویژه وزارت ارشاد و معاونت سینمایی، تلاش کرده اند شرایط نسبتاً بهتری برای سینما فراهم کنند. فیلم هایی که سال ها درگیر حواشی و توقیف بودند، برخی رفع مشکل شدند و تعدادی توانستند پروانه نمایش بگیرند؛ هر چند هنوز چندین فیلم در صف توقیفی ها هستند. با این وجود، مشکل بعضی از فیلم ها با پیگیری سازمان سینمایی به خوبی حل شد. حتی «زن و بچه» که در دولت قبل پنج ماه در انتظار پروانه ساخت مانده بود، در این دولت مجوز گرفت. البته صدور پروانه ساخت برای فیلم تازه سعید روستایی حاشیه هایی هم برای دولت ایجاد کرد و در ادامه نیز همین حاشیه سازان تلاش کردند موانعی برای پروانه نمایش ایجاد کنند. اما تدبیر معاونت سینمایی این بود که این فیلم ها روی پرده بیایند و مصرانه پیگیر شد تا فیلم های اجتماعی دیده شوند. با این حال باید دید آیا این روند ادامه پیدا می کند یا دوباره، محدودیت ها بازمی گردد. تجربه نشان داده حرکت آغاز شده درست است، اما تثبیت آن زمان و اراده قوی را می طلبد.

○ **بازگشت برخی فیلم های توقیفی و کاهش سخت گیری های ممیزی چه تأثیری بر انگیزه فیلمسازان اجتماعی دارد و چگونه می توان آن را پایدار کرد؟**

فیلم های توقیفی تنها بخشی از مشکل بودند. همان طور که گفتم سایه فشارها همچنان بالای سر سینماست. من منکر وظایف دیگر نهادها نیستم و حق شان است فیلم ها را ببینند، اما اینکه با دیدی بازتر یا با نگاه جزمی به آثار پرداخته شود، تعیین کننده است. همان طور که فیلم «پیرپسر» را دیدند. و من در جریان مباحث آن جلسه نبودم. اما در جلسه نمایش «زن و بچه» نگاه ها با روح قصه منطبق نبود. مدام باید توضیح بدهیم تا شاید به نقطه مشترک برسیم. به هر حال سایه دلواپسان همیشه بوده و هست. بازگشت فیلم های توقیفی و کاهش سخت گیری های ممیزی برای بسیاری نشانه ای از گشایش است. این روند می تواند به سینمای اجتماعی کمک کند، اما تثبیت آن در بلندمدت به اراده حاکمیت وابسته است. سینماگران می خواهند آنچه لازم جامعه می دانند بسازند، اما وقتی از مواضع قدرت موانع ایجاد می شود و ابزار مقابله ندارند، معمولاً سکوت می کنند تا شرایط مهیا شود. فرهنگ را نمی توان به زور پیش برد. فرهنگ سیال است مثل عطری است که وقتی درش باز شود، خودش در فضا پخش می شود. باید فضایی ایجاد شود تا مخاطب حق انتخاب داشته باشد. همان طور که گفتم، جریان های در سایه همیشه

نگرانند و معمولاً هم اشتباه می کنند. نمی توان گفت چون دولت جدید آمده آنها بی قدرت شده اند؛ اتفاقاً همیشه قدرت داشته اند و گاهی حتی فشار آنها مضاعف هم شده است. همین حالا هم فشار بر سر سازمان سینمایی در قبال چند فیلم آزاد شده از توقیف دیده می شود. دست مدیران سینما برای اجرای کامل اهدافشان باز نیست.

○ **با توجه به شرایط اقتصادی و اجتماعی، بازگشت سینمای اجتماعی با چه چالش هایی روبه روست؟**

در سینمای اجتماعی، فارغ از باز شدن فضا برای پرداختن به موضوعات جامعه، شرایط اقتصادی بسیار تعیین کننده است. مردم به دلیل مشکلات معیشتی و بحران های اجتماعی کمتر تمایل دارند فیلم های تلخ ببینند. می گویند، چرا باید با سینمای اجتماعی اوقات مان را تلخ کنیم؟ همین موجب شده سینمای طنز به جریان غالب بدل شود، چون هم مخاطب بیشتری دارد و هم ریسک سرمایه گذاری اش کمتر است. به هر حال سینمای اجتماعی از تولید تا اکران با مسیر دشوارتری روبه روست. با این حال اگر شرایط اقتصادی و اجتماعی برای فیلمسازان فراهم شود تا با خیال آسوده و جسارت بیشتر سراغ موضوعات اجتماعی بروند، این نوع سینما دوباره مخاطب خود را باز خواهد یافت. هزینه ساخت فیلم اجتماعی بسیار بیشتر از فیلم های طنز است و بازگشت سرمایه اش ریسک بالاتری دارد. نویسندگان باید جسارت پرداختن به موضوعات ملتهب را پیدا کنند، اما هنوز سایه فشارها و ترس عبور یا انسداد مسیر فیلم از فیلترهای اداری وجود دارد و همین به نوعی خودسانسوری ناخواسته منجر می شود. امروز نشانه هایی از بازگشت اعتماد به سینمای اجتماعی دیده می شود، اما رسیدن به شرایط ایده آل زمان می خواهد؛ مثل بیماری است که هر چه سخت تر باشد، به دوران نقاهت طولانی تر نیاز دارد.

○ **جشنواره های پیش رو اولین و بهترین سیاست های تازه فرهنگی دولت خواهند بود. با توجه به تجربه شما، فکر می کنید در این ویتترین می توان نشانه ای از بازگشت تدریجی سینما به جایگاه اصلی اش دید؟**

قضاوت واقعی را باید به سال آینده موکول کرد؛ زمانی که فیلم های تولید شده امسال به اکران برسند. اکنون از بیرون فقط شاهد خبرها هستیم. باید آثار دیده شوند و کیفیتشان سنجیده شود تا بتوان درباره شان قضاوت کرد.

○ **از نگاه شما که به شرایط سیاسی و اجتماعی جامعه و نسبت آن با سینما آشنایید، مهم ترین انتظارات از دولت و سازمان سینمایی چیست؟**

مطالبات اهالی فرهنگ و هنر، از جمله سینما، از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی بسیار بالاست. اقتصاد هنر به دلیل اعمال سلیقه های متناقض آسیب دیده و توان مالی اش کاهش یافته است. اگر سینما و به طور کلی فرهنگ می توانست مسیر طبیعی خود را طی کند، بخش زیادی از هزینه ها توسط مخاطب جبران می شد و گردش مالی آن قدر قوی بود که با وجود تورم هم از پس مشکلات برآید. هرچه فضای تنفس برای فرهنگ و هنر بیشتر باشد، مخاطب بیشتری به این عرصه جذب می شود، اقتصاد آن رونق می گیرد و مسائل مالی توسط خود صنف مدیریت خواهد شد. امروز اما به دلیل بحران اقتصادی، بویژه در سینما، همه نگاه ها به وزارت ارشاد دوخته شده تا کمک مالی کند؛ کمکی که با توجه به وضعیت اقتصادی دولت چندان امکان پذیر نیست. همه می دانیم توان مالی دولت پایین است و نمی تواند به همه نهادها کمک کند؛ سینما هم از این قاعده مستثنی نیست. با این حال، اگر فشارها از سینما برداشته شود، محصولات با شرایط بهتری ساخته و مخاطب بیشتری جذب خواهند کرد. در این صورت فیلم های اجتماعی هم با کیفیت بالاتری تولید می شوند و تماشاگر بیشتری به سالن ها می آید. نمونه همین دو فیلم «زن و بچه» و «پیرپسر» است. که اکنون روی پرده هستند، نشان می دهد اگر موضوع درست انتخاب شود، مردم هم استقبال می کنند. مخاطب با خیال راحت فیلم می بیند و راضی از سالن بیرون می آید. ▶

اگر
پزشکیان
نبود

برند
کلی

شهرتور ۱۴۰۴
هفته دولت
ویژگی نامه